

perfectió, e en qui tota *perfecta* oració atroba virtut de salutable benauyrença»; «cor havets *perfecta* caritat», «Blanquerna remembrà lo *perfect* poder de Déu, qui-l pot aytar bé defendre en l'esgleya tot sol, con en lo dormidor ab companyia», Llull (*Blanq.*, *NCl.* I, 201. 21, 263.28; II, 20.15); «no és *perfectament* loable la amor, si algú és amat ab aquell qui sol deu ésser amat», *AntCanals* (*Arra de An.*, *NCl.*, 135); i així continuà encara (almenys en majoria) fins a primers del S. XVIII.

Car *perfect* en Jaume Roig (*Spill*, 10863), com ho comprova el compte de síl·labes en «compàs e regle / del *perfect* viure», no deu ser més que una grafia (etimològitzant i sense realitat fonètica); encara trobem *perfect* en el *Tirant* (fins en la part de Galba: «los antics filosofos recusaren possehir béns de fortuna, perquè lurs pensaments fossen en plena e *perfecta* libertat»), i en el S. XVI en Pere Seraffi: «té gran força lo voler / y és sa casa dins lo cor, / que la vista no pot fer / mudança en *perfect* amor»; «EDAT: infant --- chíc --- fadrí --- jove --- home *perfect*: de 28 anys fins a 50, o de 42 fins a 56: «virilis aetas», OPou (*ThPu.*, 245); «més que el cèl hermosa / vos féu el Senyor, / Mare gloriosa / del Sant Salvador: / el factor del Cel, vos féu tan *perfecta* / per lo que éreu feta, / com dix Gabriel ---», Mateu Dezcallar, a. 1626 (JMBover, *BiblEscrBal.* I, 239.2.1).

Sens dubte no manquen casos de la grafia *perfecta* i *perfecte* àdhuc en mss. de Llull, però hem de creure que són iniciativa més o menys pedant de copistes tardans, i encara que més tard vagin sovintejant un poc més, és probable (salvant els casos de *perfectament* i *perfectíssim*, certament amb *-ct*-majoritària o general des del principi) que en tot el període medieval siguin cosa interpolada: és sabut que *perfect* es mantingué com a cosa única en els diccs. fins a Labèrnia inclusivament.

En el segle XIX *perfect* de fet era ja una antigalla, enfront de *perfecte* (pron. amb *é* en cat. or., possiblement a causa d'això, amb *é* en bal. i val.: MGadea, *T. del Xè* I, 159) i avui solament mantenim aquell com a terme gramatical de conjugació. Tant en cat., com oc. i fr., el mot tingué caràcter hereditari o almenys semiculte (a diferència del *perfecto*, *-etto*, de les altres llengües romàniques, que són cultismes), i en realitat parteix d'una forma refeta pel romànic, *PERFACTUS*, d'on el fr. *parfait*, oc. *perfach* (més aviat que *perfecth*); cosa que correspon al manteniment del verb *parfaire* oc., *parfaire* fr., en el sentit de 'completar, fer perfectament' («achever») en aquestes llengües; verb que degué persistir també en català en data arcaica, però la creació més tardana de la nostra llengua literària no arribà a temps per mantenir-lo en ús.

Perfectament [Llull]. *Perfectíssim* [*Tirant* de Galba]. *Perfectible*; *perfectibilitat*. *Perfectiu* [St. Vicent Ferrer]; aquest i *imperfectiu* com a terme de gramàtica són creacions de la segona meitat del S. XIX, no usats en català fins més tard. *Perfectió*, pres del II. *perfectio*, *-onis*, id.: ja usat, i en la forma amb *-ct*, per Llull, on ja apareix combinant-se (i oposat formal-

ment) amb *perfect*, com ja hem vist en un passatge de *Blanq.*: «man que cascuna de vosaltres membre en la bonea --- savica, amor, *perfectió* de Déu» (I, 192.10). *Imperfecte* [DTo., *imperfecta* obra, 1647] o *imperfect*; *imperfectió* [Lacav.]. *Perfeccionar* [document naval de 1620, contracte municipal de Bna.]: «la qual popa --- ha de ser feta, acabada y *perfeccionada* per tot lo mes de janer pròxim vinent» (Bofarull, *Ant. Marina Cat.*, 112); Lacav. *Perfeccionista*; *perfeccionisme*.

¹⁰ *Refetor* 'menjador conventual' [fi S. XIII], per via semiculta, del b. ll. *refectòrium* id., substantivat de l'adjectiu *refectorius*, *-a*, *-um*, 'restaurador, que repara forces', derivat de *reficere* 'tornar a fer, refer, restaurar'.²⁰ «Que los preveres --- menjassen en *refetor* e durmissen en durmitor», Llull (*Blanq.* II, 77.4), «entrà en un gran monestir, e venc al *refetor* hon los frates menjaven: aquell *refetor* ---», id. (*Merav.* IV, 90); variant on la *-r*-medial, més que a repercussió de les altres, es deu a la influència dels mots de sentit connex *refrigeri* i *refrescar* de *queviures*, i que reapareix en el ms. antic de les *VidesR*: «entreren en lo *refetor*» (P, f° 162r2, traduïnt *refectorium intraverunt*, 473) i també *refetor*, f° 19r2 (n. 12, *refectorio* text II, 46, si bé sembla que el ms. B porta, almenys en un cas, *refetor*); «partem dicti monasterii vocatam lo *reffetor*», ross., a. 1422 (*InvLC*); «en un monestir de hòmens de orde faeren una gran festa, e tots los frates menjaren aquell dia ensemps a un *refetor*» en un eximpli dels del recull Aguiló, S. XV; no pas la forma llatinitzada o castellana *refetori*, sinó aquella, s'ha mantingut fins modernament en els monestirs catalans, Montserrat, Montalegre, al qual deu referir-se el B. de Maldà: «al convent --- nou, ab los claustros cuberts y aposentos --- quedant en lo convent vell lo *rafató*, la cuyna y algunes altres oficines, ab la porteria, a la plaça, obra nova al costat de la iglésia» (*Excursions*, p. 22).

El frare encarregat del *refetor* fou el *refetorer* [diccionari Torra] (cf. cast. *refioler*), i com que en aqueix nivell dominaven els frates llocs i més incultes, no és estrany que hi preponderés, almenys en alguns punts, una forma alhora dissimilada i analògica *refetorner*, que llegeixo en un doc. del S. XVIII (St. Llorenç prop Bagà?), anomenant el que o el qui un altre doc., ja en castellà, de 1787, anomena «Fr. Em. de Regàs, monge sacerdote *premissero*» (Serra i Vilaró, *Pinós i Mat.* III, 150).

Suficient [S. XIII], pres del II. *sufficiens*, *-entis*, 'que basta', part. actiu de *sufficere* 'bastar, haver-n'hi prou'; usat de preferència en cat. ant. en el sentit de aptitud bastant per part d'una persona: «l'apostoli havia fet stabliment que lo cardenal pogués fer procurador qui fos *suficient* e qui no prengués null serviy <'prevariqués, acceptés suborn'>»; l'*InvLC* el cita en doc. ross. de 1303 i *soficiet* en Desclot, i també l'usa BMetge en *Fortuna e Prud.* (80); *suficientment* en Llull, BMetge i Eiximenis: «les altres ongles, mig blanques / mig vermelles, com si Déu / sabut colorar no-u hagra / *suficientment* quan les féu», *L. de les Dones*, cap. 24 (f° 24r2, *EntreDL* I, 179, v. 33). Su-